

GEMEENTE
LOPIK

REKENKAMERBRIEF

Definitieve versie na bestuurlijk wederhoor

Datum: 2 april 2024

Aan de gemeenteraad van Lopik

Geachte leden van de gemeenteraad,

Op 22 november 2023 vonden de vervroegde verkiezingen voor de Tweede Kamer plaats. De rekenkamer Lopik deed op die verkiezingsdag onderzoek naar de toegankelijkheid van stemlokalen voor kiezers met een lichamelijke beperking. Die toegankelijkheid is voor een substantieel deel van de inwoners in Lopik van belang: zo heeft in 2020 13% van de volwassen inwoners van de gemeente te maken met een of meer lichamelijke beperkingen.¹

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de organisatie van referenda en verkiezingen. De Kieswet schrijft voor dat kiezers met een lichamelijke beperking zoveel mogelijk zelfstandig hun stem moeten kunnen uitbrengen. Dat betekent dat alle stemlokalen moeten voldoen aan de zogenaamde toegankelijkheidseisen. Als hier niet aan wordt voldaan moet het college van B&W dit uitleggen aan de gemeenteraad. Deze wettelijke bepalingen komen voort uit het VN-verdrag Handicap, dat de positie van mensen met een beperking beoogt te verbeteren.

In deze rekenkamerbrief berichten wij u over de conclusies en aanbevelingen van het onderzoek. Het college van B&W is in de gelegenheid gesteld te reageren op een concept-versie van deze brief. Ook deze reactie treft u in de brief aan. Als bijlage is een meer uitgebreide onderbouwing opgenomen van de conclusies en aanbevelingen.

Conclusies

1. Medewerkers en vrijwilligers tonen zich welwillend en behulpzaam

Uit de gesprekken die de onderzoekers met de leden van de stembureaus voerden bleek dat op alle stemlocaties een grote bereidheid bestond om mensen met een lichamelijke beperking te helpen indien nodig. De voorzitters en leden van de stembureaus toonden zich ook positief over het onderzoek. Men zag het belang en was bereid om mee te werken en ervan te leren.

¹ Dit betreft beperkingen op het gebied van horen, zien, mobiliteit en de zogenaamde 'Algemene Dagelijkse Levensverrichtingen' zoals opstaan uit een stoel, een trap op- en aflopen en zich buitenshuis verplaatsen. GGD'en, CBS en RIVM, Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2020, website geraadpleegd d.d. 13 februari 2024: <https://www.vzinfo.nl/beperkingen-horen-zien-mobiliteit-adl/regionaal/een-of-meer-beperkingen>

2. De gemeente denkt na over de toegankelijkheid van de stemlokalen en evalueert kritisch de eigen inspanningen

Bij de inrichting van de stemlokalen maakt de gemeente een eigen inschatting van de toegankelijkheid van de stemlokalen, gebruik makend van voortschrijdend inzicht dat de afgelopen jaren bij medewerkers is ontstaan. Daarnaast evalueren de projectleiders de verkiezingen kritisch. Bij inrichting en evaluatie wordt geen gebruik gemaakt van de lijst met toegankelijkheidscriteria.

De rekenkamer is positief over de aantoonbaar kritische houding van de organisatie. Zo spant de organisatie zich in voor een goede bereikbaarheid van de stemlokalen door in alle dorpskernen een stembureau te vestigen, ook in die gevallen waar er sprake is van een klein aantal kiesgerechtigden in de kern. Het is goed dat de gemeente nadenkt over dit soort aspecten, temeer omdat dit soort lokale omstandigheden (Lopik als uitgestrekte gemeente) geen onderdeel uitmaken van de lijst met toegankelijkheidscriteria. Tegelijkertijd maakt de rekenkamer ook een kanttekening bij het niet gebruiken van de lijst van toegankelijkheidscriteria. De lijst dwingt immers te kijken naar aspecten van toegankelijkheid die je gemakkelijk over het hoofd ziet, zeker als je zelf niet te maken hebt met een lichamelijke beperking.

3. De rekenkamer constateert tekortkomingen in de toegankelijkheid van de stemlokalen

De rekenkamer heeft op alle locaties gezien dat er door medewerkers voorzieningen waren getroffen om de toegankelijkheid van de stemlokalen te vergroten. Denk daarbij aan het overbruggen van drempels en het beschikbaar stellen van een leesloep. De gemeente beoordeelt zelf alle stemlokalen als toegankelijk voor mensen met een lichamelijke beperking. De rekenkamer komt op basis van de toegankelijkheidscriteria van het ministerie van BZK echter tot een ander oordeel: van de 10 locaties voldoen er twee locaties volledig, zes locaties grotendeels en twee locaties niet.

4. De gemeente informeert kiezers over de toegankelijkheid van de stemlocaties.

Op de website van de gemeente Lopik, in de lokale krant en op de kandidatenlijst is informatie opgenomen over de toegankelijkheid van de stemlokalen. Hier is vermeld dat alle stemlocaties toegankelijk zijn voor mensen met een lichamelijke beperking. Gelet op de bevindingen genoemd bij de voorgaande conclusie (3) komt de rekenkamer op basis van de toegankelijkheidscriteria van BZK voor 8 stemlokalen tot een ander oordeel. Uit de bevindingen genoemd onder conclusie 3 volgt eveneens dat het college van B&W naar oordeel van de rekenkamer de gemeenteraad had moeten informeren over de stemlokalen die niet of minder toegankelijk zijn en de raad daartoe uitleg had moeten geven.

5. Een groot deel van de tekortkomingen is eenvoudig te verhelpen

Enkele tekortkomingen die de rekenkamer constateerde vragen om minder makkelijk te realiseren ingrepen. Zoals deuren die te smal zijn. Het grootste gedeelte van de tekortkomingen zijn echter betrekkelijk eenvoudig te verhelpen met tijdelijke voorzieningen. Bijvoorbeeld het verwijderen of overbruggen van rubberingmatten voor de deuren, het aanbrengen of verbeteren van de overbrugging van hoogteverschillen en drempels of het aanwijzen van een of meer (tijdelijke) gehandicaptenparkeerplaatsen.

Aanbevelingen

Naar aanleiding van het onderzoek komt de rekenkamer tot onderstaande aanbevelingen om de toegankelijkheid van de stemlokalen en de communicatie daaromtrent te verbeteren:

Gericht op het college / de organisatie

1. Verhelp tekortkomingen die relatief eenvoudig en tegen weinig kosten kunnen worden gerealiseerd.
2. Maak in de voorbereiding nadrukkelijk gebruik van de hulpmiddelen die de Rijksoverheid heeft ontwikkeld en die eenvoudig beschikbaar zijn via de webpagina 'Toegankelijkheid verkiezingen'. Behoud het goede: blijf oog houden voor de eigen lokale situatie en blijf de eigen inzichten gebruiken om de toegankelijkheid zo groot mogelijk te maken.
3. Wees scherp in het beoordelen van de toegankelijkheid van de stemlokalen door dit oordeel (mede) te baseren op de toegankelijkheidscriteria van BZK.
4. Informeer de raad als een stemlokaal niet (voldoende) toegankelijk is voor mensen met een lichamelijke beperking. Motiveer waarom de gemeente er toch voor kiest een niet of minder toegankelijk locatie als stemlokaal te realiseren.
5. Verschaf inwoners correcte en zo volledig mogelijke informatie over de toegankelijkheid van de stemlokalen.

Gericht op de raad

6. Draag bij de aankomende verkiezingen het college op de raad te informeren over de toegankelijkheid van de stemlokalen.

Bestuurlijke reactie

Onderstaand is de bestuurlijke reactie op deze rekenkamerbrief overgenomen.

GEMEENTE
LOPIK

VERZONDEN 26 MAART 2024

paulussen@mailrekenkamer.nl

Datum: 20 maart 2024
Zaak nr.: Z.017565/D.058790
Uw kenmerk:
Bijlagen:
Referentie: mevr. W. de Koe-Mesken
Doorkiesnr.: 0348559985

Onderwerp: Reactie op de conclusies en
aanbevelingen van de Rekenkamer

Beste leden van de rekenkamer, beste heer Paulussen,

Hartelijk dank voor de uitvoering van het allereerste onderzoek van de rekenkamer Lopik naar de toegankelijkheid van de stemlokalen tijdens de verkiezingen voor de Tweede Kamer op 22 november 2023. Als gemeente hebben we de werkwijze van de rekenkamer als zeer professioneel en prettig ervaren. Dit gaat over de gedegenheid van het onderzoek en over de benadering van onze voorzitters en collega's. Dank hiervoor.

Uit uw onderzoek komen diverse bevindingen naar voren

Deze bevindingen vindt het college zeer waardevol. En los van een aantal correcties in het ambtelijk wederhoor achten wij de bevindingen kloppend met onze realiteit. De bevindingen helpen ons om ons te verplaatsen in mensen met een beperking en wat zij nodig hebben om daadwerkelijk goed toegang te verkrijgen tot, in dit geval, een stembureau. Dat is een eerste belangrijk effect van uw onderzoek.

Op grond van uw bevindingen stelt u een aantal aanbevelingen voor

Aanbevelingen waar het college zich in grote mate in kan vinden. Op grond van onze context en mogelijkheden nemen wij een deel van de aanbevelingen over. Aanpassingen die de gemeente gemakkelijk kan doorvoeren zullen we zeker oppakken. Denk dan aan routing of het verwijderen van loszittende obstakels. Aanpassingen aanbrengen in de omgeving, zoals het aanbrengen van straatwerk, vindt het college een brug te ver aangezien de locaties zelden door de gemeente geëxploiteerd worden en de gebreken veelal onder verantwoordelijkheid van de exploitant vallen.

Wat de gemeente sowieso zal doen, met ingang van de volgende verkiezingen, is duidelijk zijn over de toegankelijkheid naar inwoners. Dan gaat het om de mate van toegankelijkheid per stembureau. Dit geeft inwoners ook de ruimte te kiezen op basis van objectieve informatie.

Postbus 50
3410 CB LOPIK

Raadhuisplein 1
Tel : (0348) 55 99 55
Fax: (0348) 55 15 88
E-mailadres:
gemeente@lopik.nl

Meer specifiek is dit per aanbeveling onze reactie

Per aanbeveling geven wij u een reactie hoe wij opvolging aan deze aanbevelingen geven:

1. *Verhelp tekortkomingen die relatief eenvoudig en tegen weinig kosten kunnen worden gerealiseerd.*

Deze aanbeveling voeren wij, daar waar mogelijk, uit. Dat doen we onder andere door de door u voorgestelde eenvoudige tijdelijke maatregelen, zoals het verwijderen of overbruggen van rubbermatten voor de deuren, het aanbrengen of verbeteren van de overbrugging van hoogteverschillen en drempels of het aanwijzen van één of meer (tijdelijke) gehandicapten-parkeerplaatsen.

Deze aanbeveling nemen wij mee bij de eerstvolgende verkiezing.

2. *Maak in de voorbereiding nadrukkelijk gebruik van hulpmiddelen die de Rijksoverheid heeft ontwikkeld en die eenvoudig beschikbaar zijn via de webpagina "Toegankelijkheid verkiezingen". Behoud het goede: blijf oog houden voor de eigen lokale situatie en blijf de eigen inzichten gebruiken om de toegankelijkheid zo groot mogelijk te maken.*

Deze aanbeveling nemen wij mee bij de eerstvolgende verkiezing.

3. *Wees scherp in het beoordelen van de toegankelijkheid van de stemlokalen door dit oordeel (mede) te baseren op de toegankelijkheidscriteria van BZK.*

Ook deze aanbeveling nemen wij mee bij de eerstvolgende verkiezing. Kanttekening hierbij is dat de stemlokalen, met uitzondering van het gemeentehuis, niet door de gemeente geëxploiteerd worden. Deze worden voor één dag gehuurd. Wij brengen geen aanpassing aan in de ruimte rond deze stembureaus.

4. *Informeer de raad als een stemlokaal niet (voldoende) toegankelijk is voor mensen met een lichamelijke beperking. Motiveer waarom de gemeente er toch voor kiest een niet of minder toegankelijke locatie als stemlokaal te realiseren.*

Deze aanbeveling nemen we door onze reactie op het Rekenkamerrapport ter harte. Voor ons staat voorop dat in elke kern een stembureau aanwezig is. Er is vaak geen andere keuze voor een stemlokaal. Onze aandacht gaat met name uit naar uw aanbeveling nummer 5 waarmee we niet alleen de raad, maar alle inwoners hierover informeren.

We proberen aanpassingen te realiseren zodat kiezers met een lichamelijke beperking zoveel mogelijk zelfstandig hun stem uit kunnen brengen. Dat we daardoor soms een deur voor deze kiezers moeten opendoen, nemen we dan als probleem niet zo zwaar op. Want anders moeten deze inwoners naar een andere locatie die wel aan alle criteria voldoet, maar verderop in de gemeente ligt.

5. *Verschaf inwoners correcte en zo volledig mogelijke informatie over de toegankelijkheid van de stemlokalen.*

Aan deze aanbeveling hechten we veel waarde. Wij kunnen duidelijker zijn naar onze inwoners over de staat van de (omgeving van de) stembureaus. Dit verzorgen wij bij de volgende verkiezingen.

Wij willen u nogmaals bedanken voor uw inzet en wachten met belangstelling de behandeling van uw brief en het onderzoeksrapport in onze gemeenteraad af.

Met vriendelijke groet,

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Lopik;
de secretaris, de burgemeester,

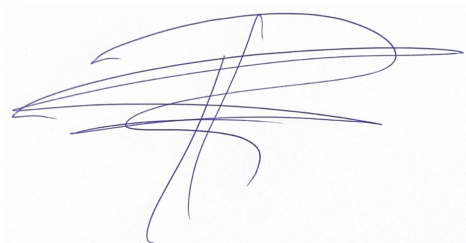
F. Jonker

L.J. de Graaf

De rekenkamer dankt het college voor de zorgvuldig opgestelde reactie op ons onderzoek. Ook de rekenkamer heeft de medewerking van de voorzitters en medewerkers als zeer constructief ervaren.

Vriendelijke groet,

Rob Paulussen
Voorzitter Rekenkamer Lopik